

Pakollisen varauksen kirjaaminen vuoden 2020 tilinpäätökseen

KH 01.03.2021 § 104
991/02.02.02.00/2021

Kirjanpitolain mukaan tuloslaskelmassa on vähennettävä velvoitteista vastaisuudessa aiheutuvat menot ja menetykset, jos

- 1) ne kohdistuvat päättäneeseen tai aikaisempaan tilikauteen;
- 2) niiden toteutumista on tilinpäätöstä laadittaessa pidettävä varmana tai todennäköisenä;
- 3) niitä vastaava tulo ei ole varma eikä todennäköinen; sekä
- 4) ne perustuvat lakiin tai kirjanpitovelvollisen sitoumukseen sivullista kohtaan.

Jos edellä tarkoitetun menon tai menetyksen täsmällinen määrä ja toteutumisajankohta tiedetään, merkitään se taseessa luonteensa mukaiseen vieraan pääoman erään tai siirtovelkoihin. Kun menon tai menetyksen täsmällistä määrää tai toteutumisajankohtaa ei tiedetä, on kysymyksessä pakollinen varaus. Pakollisen varauksen muodostaminen edellyttää, että kaikki kirjanpitolain em. kohdassa mainitut kohdat täyttyvät, jotta kyseinen meno tai menetys olisi kirjauskelpoinen.

Pakollinen varaus ei ole tuloksenkäsittelyerä, vaan se tulee tehdä tilikauden tuloksesta riippumatta silloin, kun velvoite sen tekemiseen on syntynyt. Kirjanpitolain mukaan pakolliset varaukset merkitään tuloslaskelmaan ja taseeseen niiden todennäköiseen määrään.

Kirjanpitolausuntakunnan kuntajaoston lausunnon 113 (10.11.2015) mukaan jäsenkunnan tulee kirjata kirjanpitoonsa osuus kuntayhtymään kertyneestä alijäämästä pakollisena varauksena, jos kuntayhtymän tuotot ja kulut eivät pitkällä aikavälillä kerry oikeassa suhteessa ja kuntayhtymän taseeseen kertyy pitkäkestoista ja olennaista alijäämää, jota ei todennäköisesti pystytä kattamaan palveluista kertyvillä tai muilla toiminnan tuloilla eikä kuntayhtymän päättämällä muilla toimenpiteillä. Lausunnossa on todettu, että mikäli maksuosuudet ovat liian pienet suhteessa palvelujen tuottamisesta aiheutuneisiin kustannuksiin, jäsenkuntien tilinpäätökset eivät anna oikeaa ja riittävää kuvaa kuntayhtymältä ostettujen palvelujen kuluista.

Sosiaali- ja terveystalvelujen järjestämisvastuu siirtyi kunnilta Siun sotelle vuoden 2017 alusta lukien. Siun soten tilinpäätökset ovat olleet alijäämäisiä koko kuntayhtymän varsinaisen toiminnan ajan: vuonna 2017 tilikauden alijäämä oli 1,8 milj. euroa, vuonna 2018 9,3 milj. euroa ja vuonna 2019 4,0 milj. euroa. Vuoden 2020 tilikauden tulos on 5,0 milj. euroa alijäämäinen. Kuntayhtymän katettava alijäämä on vuoden 2020 tilinpäätöksen mukaan 12,2 milj. euroa. Alijäämän kehitys osoittaa, että maksuosuudet ovat olleet Siun soten toiminta-aikana liian pienet suhteessa palvelujen tuottamisesta aiheutuviin kustannuksiin. Vuoden 2020 osalta alijäämäiseen tulokseen on vaikuttanut covid-19 -epidemia.

Sote-uudistuksen toteutuessa alijäämät tulisivat katettavaksi viimeistään 2022 aikana ja kuntalain alijäämän kattamista koskevien säännösten mukaan kuntayhtymän kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien, käytännössä vuoden 2023 loppuun mennessä. Laissa määriteltujen poikkeusten täytyessä alijäämän kattamisajalle voi saada pidennystä covid-19 epidemiasta johtuvien perusteiden täytyessä. Huomioiden valtion kuntatalouden määräaikaiset tukitoimet ja niiden kohdentuminen, kuntien tulevien vuosien talouden näkymät ja Siun soten mahdollisuudet kattaa alijäämää muilla toimenpiteillä, on kuntien yhteisessä omistajaohjauksessa linjattu, että kunnat kattavat Siun sotelle muodostuneen alijäämän ylimääräisellä maksulla vuoden 2021 aikana.

Siun soten perussopimuksen mukaan talousarviovuoden maksuosuudet ovat lopulliset eikä kuntayhtymän ali-/yliäämää tasata vuosittain. Perussopimus ei

myöskään sisällä säännöksiä, joka mahdollistaisi ylimääräisten maksuosuuksien keräämisen alijäämän kattamiseksi. Käytännössä alijäämän kattaminen ylimääräisellä maksulla edellyttää perussopimuksen muutosta, jossa määritellään myös kuntakohtaisten osuuksien perusteet. Valmistelussa esillä olleen mukaisesti kuntakohtaisten osuuksien määräytymisperusteina käytetään osin sote-palvelujen toteutuneita kustannuksia ja osin asukaslukupohjaista jakoa. Kuntien yhteisen omistajaohjauksen linjauksen mukaan perussopimuksen muutos on tarkoitus valmistella kuntien valtuustojen käsiteltäväksi viimeistään toukokuussa. Kuntalain 57 §:n mukaan jos perussopimuksessa ei ole toisin sovittu, perussopimusta voidaan muuttaa, jos vähintään kaksi kolmannesta jäsenkunnista sitä kannattaa ja niiden asukasluku on vähintään puolet kaikkien jäsenkuntien yhteenlasketusta asukasluvusta.

Kaupunki vastaa omalta osaltaan Siun soten alijäämästä. Katettavaa alijäämää on kertynyt vuosilta 2018-2020. Kaupungin osuus peruspääoman mukaan arvioituna on 5,32 milj. euroa. Kuntien yhteisessä omistajaohjauksen linjauksen mukaan kunnat kattavat alijäämän ylimääräisellä maksulla. Koska ylimääräinen maksu edellyttää kuitenkin perussopimuksen muutosta, menon täsmällinen määrä ja toteutumisajankohta tarkentuvat perussopimuksen hyväksymisen yhteydessä. Kirjanpitolain mukaiset pakollisen varaukset edellytykset täyttyvät: kyse on aikaisempiin tilikausiin kohdistuvista, sitoumuksiin perustuvista todennäköisistä menoista.

Pakolliset varaukset kirjataan tuloslaskelmaan luonteensa mukaisiin kulueriin. Kirjaus kohdistuu siten tulosalueelle 170 Siun soten maksuosuudet. Vuoden 2020 talousarvio muutoksessa on varauduttu pakollisen varauksen muodostamiseen. Pakollinen varaus heikentää vuoden 2020 tulosta. Kun vastaisuudessa varauksella katettava meno realisoituu, se ei enää vaikuta tulokseen, koska varaus puretaan toteutuneen menon katteeksi.

Valmistelija: talousjohtaja

Kaupunginjohtajan päätösehdotus:
Kaupunginhallitus päättää, että

vuoden 2020 tilinpäätökseen kirjataan pakollista varausta 5,32 milj. euroa Siun soten alijäämän kattamiseksi.

Päätös:
Hyväksyttiin yksimielisesti.

Talousjohtaja Satu Huikuri oli kokouksessa asiantuntijana asian käsittelyn aikana.